

Позиция на Българските Енергийни Агенции - АБЕА за АЕЦ „Белене“ и рисковете за България от възобновяване на проекта

На 12-та енергийна конференция на АБЕА на 06.12.2016 г., след сесията за нова енергийна политика от позицията на енергийния баланс и потребителя, АБЕА прие и разпространи позиция за АЕЦ „Белене“ и рисковете за България. Защо сега отново АБЕА декларира позиция и какво повече се е случило за повече от една година?

Всъщност за повече от една година - нищо ново. Отново българската енергийна политика не е насочена към стратегическо развитие, отново националната енергетика е съставна част от битката за власт в България и отново тя е в традиционния контекст на „про“ и „анти“ русизъм - една комбинация, която напълно дезориентира „обикновения“ българин. И отново огромната част от населението и медиите не правят никаква разлика между енергетика и електроенергетика. Тази „енергийна култура“ е отлична среда за непрекъснати манипулации в медиите и политиката...

И все пак има нови моменти, които будят недоумение и дават основание за безпокойство, че българската енергетика не е стратегически ориентирана и в някои отношения се развива в посока, обратна на здравия смисъл:

- В условията на предстоящи избори през март 2017 Правителството възложи на БАН, без каквато и да е обществена поръчка, по договор за 2,5 млн. лева, изготвяне на „Национална стратегия в областта на енергетиката (с фокус върху електроенергетиката)“ Защо всъщност „с фокус на електроенергетиката“? Нима България не е и така достатъчно добре електрифицирана? В случая не дискутираме защо енергийната стратегия на България е ограничена предимно в електроенергетиката, една четвърт от продукцията на която и така се изнася. По същество това беше поръчка за доказване на целесъобразността за строителство на АЕЦ „Белене“ и на организационна форма за продължаване на това строителство.
- След първите проучвания в кратко резюме „Докладът на БАН“ остави впечатлението, че при известни условия проектът „Белене“ е „жизнеспособен“. С удовлетворение от някои среди, включително от ръководители в енергетиката, не веднъж се подчертаваше, че становището на БАН за строителството на АЕЦ „Белене“ е положително. В последствие БАН декларира, че това не е съвсем така и че БАН е очертала само някои рамки на възможно развитие. Всъщност заключението на стр. 268 от публикувания доклад ясно казва, че вътрешното потребление е осигурено до 2040 год. без АЕЦ Белене с възможности за огромен износ на ток. След публикуване на доклада стана ясно, че 4-6 блок на ТЕЦ Варна ще са модернизирани за работа с природен газ и ще бъдат пуснати в работа тази година. С оглед на това АЕЦ Белене няма никакво място в електроенергийната система на България и региона.

Заданието на БЕХ и позицията на БАН по същество напълно игнорираха вече добре известния от 2016 год. Референтен сценарий за развитие на енергетиката на ЕС и отделните страни-членки до 2050 г., (https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/20160713%20draft_publication_REEF2016_v13.pdf), в съответствие с който дела на ядрените мощности в

електропроизводството на ЕС от 2015 г. до 2050 г. намалява от 15 % до 7 %, като основните инвестиции в областта на ядрената енергетика се насочват за модернизация на съществуващи ядрени мощности. Референтният сценарий на ЕС подчертава, че след Фукушима всички централи, удовлетворяващи изискванията за сигурност ще имат себестойност над 100 евро/МВтч, което се потвърждава от прогнозните разчети за себестойността на тока от планираните в Турция и Англия. В електроенергийния баланс на България Референтният сценарий потвърждава продължаването на експлоатацията на 5 и 6 блок до 2050 г. и предвижда въвеждане на нова ядрена мощност 500 МВт едва през 2045 г.

Какви проблемни области на изграждането на АЕЦ „Белене“ останаха извън заданието и извън разработката на БАН?

- Цялостният анализ на състоянието и енергийните проблеми на България, включително оптимизация на енергийния баланс, световните и европейски тенденции за децентрализация на енергетиката и нейната конкурентоспособност в условията на либерализиран европейски енергиен пазар.
- Развитието за енергетиката като енергетика в преход към постепенно преминаване към възобновяеми енергийни източници и гъвкави пазари на електропотреблението.
- Липсата на виждане за развитие на енергетиката в преход, в което да са интегрирани новите технологии за енергийно производство.
- Системните проблеми на управлението и надеждността на националната електроенергетика в условията на работа на 4 по 1100 МВт базови (неманеврени) мощности.
- Сеизмичният риск на площадката на АЕЦ „Белене“ - една от причините немската компания RWE POWER, избрана за стратегически инвеститор в проекта „Белене“, да се откаже от проекта.
- Качеството на изработване на поръчаното оборудване. Напомняме, че след Фукушима изработването на основното оборудване на 5-ти реактор на Финландия (Olkiluoto 3) става под контрола на ядрените регулатори на Финландия, Франция и Англия. Оборудването за АЕЦ „Белене“ не е произведено при независим контрол на качеството. Това също е и една от основните причини за оттеглянето на RWE POWER от проекта.
- Екологичните рискове в дългосрочен план. Съществуващата в момента ядрена програма не решава дългосрочните екологични рискове от АЕЦ „Козлодуй“, свързани с управлението на отработеното ядрено гориво. Изграждането на АЕЦ „Белене“ ще задълбочи тези проблеми и ще ги направи още по-трудно разрешими, още повече, че тази централа по всяка вероятност няма да е държавна, а ще бъде собственост на неясни инвеститори.
- Гражданската отговорност за ядрена вреда. В света няма единна система за регулиране на ядрената отговорност за ядрена вреда. В Германия всеки оператор е длъжен да осигури покритие за 2,5 млрд. евро, в Англия отговорността е вдигната на 1,2 млрд. евро на инцидент, във Финландия се изисква от оператора застраховка от минимум 700 млн. евро, като отговорността му е неограничена, в Япония отговорността на всеки оператор е 1,2 млн. долара на инцидент, в САЩ отговорността е над 10 млрд. долара на инцидент, в Русия - 350 млн. долара. За България гражданската отговорност за ядрена вреда е установена на 96 млн лева (около 49 млн. евро) –тоест тя е незначителна и потенциалният оператор практически не носи отговорност при ядрена вреда.

Към изброените по-горе технологични, икономически и екологични рискове за изграждането на АЕЦ „Белене“ може да се добави и това, че при зависимостта от вноса на газ, нефт и ядрено гориво понастоящем, АЕЦ „Белене“ с AES-92 поставя България в пълна енергийна зависимост от една страна извън ЕС, което противоречи на политиката на ЕС за енергийна сигурност.

И все пак при наличие на всички тези рискове **възможно ли е да бъде построена АЕЦ „Белене“?** „**ДА!**“, ако, при известни обстоятелства, включително при смесена собственост, България даде гаранции на инвеститора за изкупуване на произведената енергия от централата. Това означава, че при себестойност около и над 100 €/МВтч и неконкурентоспособност на централата, България поема максимален пазарен риск по принципа “take or pay” да изкупува произведена електроенергия в продължение на повече от 15 години на сума около 25,84 млрд.евро - фантастично икономическо бреме, което държавата не може да изпълни. Това означава също, че при консолидирани активи на БЕХ на стойност само около 8,5 млрд.лв (4,25 млрд.евро), инвеститорът може да осъди държавата и да стане собственик не само на всички активи на БЕХ (НЕК ЕАД, ЕСО ЕАД, „Булгаргаз“ ЕАД, „Булгартрансгаз“ ЕАД, „Булгартел“ ЕАД, АЕЦ „Козлодуй“, ТЕЦ „Марица-изток 2“ „Мини Марица-изток“ и АЕЦ „Белене“), но и на икономиката на страната. Това ли е всъщност главната цел на сагата АЕЦ „Белене“, чиято финална фаза, започнала с поръчка на оборудване при спрян от парламента проект, завършва с финансово заробване на цялата държава?

Нека не позволим този черен сценарий за България!

Януари 2018